

**НИКОЛАЄВА Т.В., ШАФРАНСЬКА Т.В.,
ГАЙОВА І.Л.**

Київський національний університет технологій та дизайну

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ОДЯГУ В ФОРМОУТВОРЕННІ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО КОСТЮМА

В статті представлені результати дослідження впливу історичного розвитку форм спортивного одягу на сучасний спортивний стиль та напрямки моди в формоутворенні костюма для спортивного відпочинку. Визначено провідні художньо – композиційні вимоги до процесу дизайн - проектування цього виду молодіжного одягу.

Ключові слова: мода, спорт, спортивний одяг, побутовий одяг, стиль, естетичні властивості.

RESEARCH OF HISTORICAL DEVELOPMENT OF SPORTS CLOTHES IN OF MODERN YOUTH COAST FORMATING

NIKOLAYEVA T.V., SHAFRANSKAYA T.V., GAYOVA I.L.

Kyiv National University of Technologies and Design

The article presents the results of a study of the historical development of the forms of sports clothing for the modern sports style and trends of fashion in costume forming for active recreation.

Keywords: fashion, sports, sportswear, household clothes, style, aesthetic properties.

Вступ. Тема спорту та спортивних ігор завжди була актуальною в історії, незалежно від соціальних та економічних факторів. Спорт у сучасному світі відповідає індивідуальним та колективним вимогам: естетичній турботі про зовнішність та здоров'я, бажанню вигравати, потреби в русі. Спортивні заняття стали значно різноманітнішими та приємнішими, при цьому вони формують особливий стиль життя. Одяг у такій ситуації є засобом втілення нових ідеалів та само презентації фізичної досконалості [1].

Спорт у житті сучасної молоді посідає значне місце. Завдання дизайнерів забезпечити цей вид діяльності комфортним, функціональним та модним одягом. Для цього, перш за все, необхідно розглянути історичні традиції формування спортивного костюма, тому, метою роботи стало дослідження генезису форм костюма в окремих видах спорту, що супроводжувався змінами в моді на різних етапах розвитку.

Постановка завдання: Об'єктом дослідження в роботі є принципи розвитку спортивного стилю та сучасного одягу, а предметом дослідження – аналіз історичного розвитку спортивного костюма та взаємодія художньо-композиційних ознак сучасного побутового та спортивного костюма.

Відповідно до класифікації сучасного одягу, в залежності від використання у різних сферах діяльності, одяг для спортивного відпочинку відносять до побутового. Основні вимоги до такого виду одягу полягають у його функціональності, зручності та естетичності.

Створення сучасного одягу, що найбільш повно враховує запити вимогливої та активної молоді, становить великий інтерес для дизайнера.

В історії розвитку форм костюма спорт займає особливе місце. Під його впливом одяг став більш простим, функціональним та практичним. Чимало стильних костюмів, що змінювались протягом десятиріч, для різних видів спорту, в свою чергу, стали поштовхом до створення нового більш невимушеного і красивого одягу.

Результати досліджень. Поширення активних занять спортом зародилось у першій половині XIX століття в Англії. Спорт був новим видом фізичної діяльності, що містила в собі моменти психічного і фізичного напруження, ентузіазму, командної взаємодії.

Спортсмени того часу займали особливе місце в суспільстві і одягом прагнули підкреслити це. Спочатку одяг для спорту залишався слабо визначеним; спорт розглядався як вид розваг, гра, для якої не передбачено жодної спеціальної екіпіровки.

Специфічний одяг ще не був запропонований, кожен імпровізував на власний смак, пристосовуючи для спортивних занять повсякденні речі.

Перші спроби створення спеціального одягу пов'язані із старовинними історичними розвагами, такими як верхова їзда і полювання. Спортивний одяг ставав складовою частиною розвитку чоловічого і жіночого одягу.

Редингот (сюртук для верхової їзди) був популярним з кінця XVIII ст. в якості захисту від негоди під час верхових прогулянок. Ця річ пройшла шлях становлення, схожий з історією численних речей для спорту, та увійшла в повсякденний гардероб, ставши практично уніформою буржуа XIX століття (рис.1).

Рис.1. Костюми для верхової їзди (початок XIX ст.)

Історія спорту нерозривно пов'язана з історією соціальних перетворень нового часу: освітою, організацією сучасних робочих місць, клубів, члени яких проводили своє дозвілля займаючись організованим полюванням або іграми. Поступово з'являються клубні емблеми, кольори, які використовувалися для різних команд, які створювалися на заводах, фабриках і в школах. Одним з найпопулярніших видів колективного спорту, покликаним підтримувати «корпоративний дух», став крикет. Він же став першим видом спорту, що використовував офіційну форму. Протягом деякого часу клубна і спеціальна форма були привілеєм еліти, менш забезпечені верстви населення грали в повсякденному одязі (рис.2).

Зростаюча популярність спортивних занять активізувала потребу в розвитку відповідного одягу, що, в свою чергу, вплинуло на появу різних винаходів. Так у 1860 році патентуються шипи для крикетних туфель, у 1868-му – парусинові туфлі на гумовій підшві, а в 1880-ті роки – спортивні бріджі. Багато елементів, що з'явилися на ранніх етапах, зайняли центральне місце в одязі спортивного типу.

Рис.2. Спортивні костюми для гри в крикет (кінець XIX ст.)

Спортивні бріджі до коліна були практичними і, завдяки зручності, швидко набули значного поширення. Пізніше до них додали інші елементи – безрукавки з джерсі, номери гравців, написи, патріотичні гасла, спортивні шапки та інше (рис.3)

Рис.3 Спортивні костюми для гри в американський футбол (початок XX ст.)

Коли заняття фізкультурою затвердилися в шкільній програмі, гімнастичну форму стали використовувати в інших іграх та спортивних вправах. У хлопчиків такою формою були джемperi з джерсі і шорти, у дівчаток – білі блузки і гімнастичні брюки або спідниці. В якості взуття використовувалися легкі парусинові туфлі на гумовій підшві. Поступово блейзери, краватки, стрічки на капелюхах, джемperi, спідниці, шкарпетки набували своїх символічних фірмових знаків та кольорів [2]. Винахід велосипеда ввів новий вид дозвілля і відповідний одяг. У чоловіків це були твідові піджаки і фланелеві брюки. Незважаючи на наполегливі зусилля реформаторів

переконати жінок носити брюки або спідниці – брюки, вони продовжували одягати на велосипедні прогулянки довгі спідниці та короткі облягаючи жакети (рис.4).

Рис.4. Одяг для занять велосипедним спортом (початок ХХ ст.)

З появою автомобіля виник звичай проводити вільний час в автомобільних прогулянках, що вплинуло на зростання популярності вільного одягу (плащі від пилу і куртки). Але жіночий одяг все ще продовжував наслідувати міську моду, а не функціональність[3].

20-30 роки ХХ ст. стали поворотним моментом в історії спортивного одягу. Відтепер фізична активність почала розглядатись як ідеал фізичного розвитку людини. Жіноча краса не ґрунтується більше на хитрощах туалету - корсажах, корсетах, довгих сукнях, що приховують фігуру. Модного силуету тепер можна було домогтися тільки шляхом серйозної роботи з удосконалення власного тіла, заснованої на гімнастиці і дієті. Ідеалом стає здорове тіло з красивими формами, оскільки фігура безжально підкреслюється облягаючим одягом. Спорт стає модним. Для окремих видів спорту, призначених для еліти (теніс, лижі), знамениті кутюр'є створюють ексклюзивні речі.

У 20-х роках численні паризькі будинки моди відкривають відділи спортивного одягу: Жан Ланвін, Жан Пату, Ельза Скіапереллі та інші. Спортивні моделі від знаменитих модельєрів, призначені для непрофесіоналів, залишаються близькими за кроєм до елегантного міського одягу. Плаття для тенісу своєю ретельною обробкою і деталями нагадує витончені сукні для виходу. Деякі спортивні дисципліни, що практикуються в особливих умовах, наприклад лижі, сприяють появі нових, спеціалізованих речей.

У 30-х роках лижниці змінюють довгі спідниці на спортивні штани з широкими штанинами, стягнутими біля щиколоток трикотажними стрічками. Перехід від простого купання до серйозних занять плаванням, супроводжувався адаптацією облягаючих форм купальників з джерсі (рис.5).

Рис. 5. Спортивний одяг для плавання (20 роки ХХ ст.)

Найбільш значним чинником, що вплинув на бурхливе зростання промисловості, спортивного одягу, була поява нових матеріалів - нейлону і парашутного шовку, які додавали абсолютно нових можливостей для пошиття одягу. Спортивний одяг, зшитий з нейлону, ідеально підходив для захисту від бруду та вологи [4].

В другій половині ХХ ст. спортивний одяг ще більше спеціалізувався та одночасно наближався до повсякденного одягу. Його виробництво стало частиною гігантського міжнародного бізнесу. У 1960-х рр.. спортивний одяг став складовою частиною високої моди, і ця тенденція швидко розповсюдилась по всьому світу [5].

Пошук свободи, до якої прагнуло молоде покоління в 60-70-х роках, сприяв радикальним змінам у сфері одягу - спортивні речі поступово з території спорту переходять до повсякденного вжитку (рис.6).

Протягом 70-80-х років творці моди оновлюють повсякденний гардероб, запозичуючи багато спортивних моделей. Соня Рікель представляє костюми для занять бігом з м'якої велюрової тканини, прикрашені стразами Жан Поль Готьє використовує в своїх колекціях речі з гардеробу боксерів, велосипедистів та лижників (рис.7).

Рис.6. Спортивний стиль в костюмі 60-хр.р. XX ст.

Рис.7 Спортивний стиль в костюмі 80-х р.р. XX ст

З 90-х років одяг для спортивного відпочинку виявляє ознаки високої динаміки розвитку в порівнянні з сектором повсякденного одягу. Покупці починають виділяти значну частину бюджету на придбання спортивного одягу. Наприкінці століття спорт заповнює практично всі асортиментні групи одягу, більше 80 % спортивних речей використовуються у повсякденному житті. З цього часу робочий, повсякденний і спортивний одяг відчують активне взаємопроникнення і взаємовплив (рис.8).

Основні елементи спортивного одягу в значній мірі залишились тими ж, хоча нові синтетичні матеріали і розширення уявлень про пристойність призвели до певних революційних змін у дизайні костюма для спортивного відпочинку. В цілому можна стверджувати, що спортивна мода перейшла з професійного спорту в повсякденне життя[6].

Завдяки цілому ряду чинників, пов'язаних з соціальним розвитком суспільства, індустріалізацією та технологічними досягненнями, відбулися і значні зміни в модній індустрії. Від самого зародження спортивний одяг перебував у тісному зв'язку з розвитком моди і побутовим одягом, і цей зв'язок стає все більш тісним.

Рис.8 Спортивний стиль в костюмі 90-х р.р. XX ст.

Найчастіше перевагу спортивному стилю віддають люди з активною життєвою позицією, мобільні, що люблять зручність і комфорт. В їх гардеробі завжди зустрінеш джинси, футболки, шорти, джемperi, сорочки і брюки простого крою. Спортивний стиль вже довгі роки не виходить з моди, навпаки, він здобуває все більше прихильників. Одяг цього стилю дуже різноманітний, практичний і функціональний (рис.9).

Спортивний стиль в одязі виник як результат зацікавленості людини спортом; комфорту, легкості і необмеженої свободі руху. Проста форма для занять спортом поступово перетворювалась в повсякденний одяг: зручний, функціональний та естетичний.

Різні види спорту ввели багато цікавих моделей одягу. Кінний спорт і верхова їзда призвели до створення особливої форми піджака та штанів – галіфе. Англійська гра в гольф подарувала новий крій брюк; теніс - шорти, короткі спідниці в складку, теніски; футбол - футболки; американський бейсбол - бейсболки.

Лижний спорт і ковзани ввели в моду норвезькі светри та шапочки з малюнком. Велосипедний спорт привів до створення обтягуючих шортів з лайкри. Сучасні жіночі колготки та лосини нагадують комбінезони для ковзанярів

Рис.9. Спортивний одяг для занять аеробікою (80-і р.р. XX ст.)

Джерелом спортивного стилю стали шкіряні куртки льотчиків та вільні брюки, що давно вже відносяться до повсякденного одягу. Атрибутом оформлення будь-яких курток спортивного стилю стали накладні кишені з клапанами, відстрочка та металева фурнітура, запозичені з костюмів повітроплавців.

Однією з характерних особливостей спортивного стилю є свобода форм та силуетів. Силует може бути прямим, трапецієподібним, вільним, напівприлягаючим. Це відноситься як до верхнього, так і до легкого одягу: теплих, ергономічних курток, вітровок, брюк, бриджів, шорт, комбінезонів. Їх відрізняє вільний крій, еластичність матеріалу і додаткові властивості: гігроскопічність та здатність вбирати вологу. Часто такі речі здатні зберігати тепло краще звичайних.

Але спортивний стиль - це не тільки спортивні костюми, але й сучасні жилети, спідниці і навіть сарафани. Дизайнери намагаються внести в образ сучасної спортивної людини невимушеність і елегантність. Сучасний спортивний одяг позбавлений мішкуватої форми і все більше нагадує модні силуети.

Розмаїття в спортивному одязі досягають за допомогою оздоблення, фурнітури, поєднання кольорів, деталей і фактур. Також типовими для одягу спортивного стилю є накладні деталі: паски, хлястики, строчки, кокетки, рельєфи, манжети, погони.

Спортивний стиль допускає використання яскравих насичених кольорів, контрастів, будь-яких яскравих поєднань, які недопустимі у будь-яких інших стилях (рис.10).

Рис. 10. Сучасний одяг для спортивного стилю

В результаті проведення досліджень та виконання системно-структурного аналізу спортивного костюма, були визначені провідні структурні та колористичні ознаки художнього проектування сучасного молодіжного одягу спортивного стилю.

Останні десятиліття внесли в спортивний стиль велику різноманітність нових тканин: трикотаж з лайкрою, зжаті плащові тканини, нове лаке. Зручний, еластичний, практичний трикотаж не обмежує рухів, що й потрібно в одязі спортивного стилю.

Популярність спортивного стилю призвела до виникнення окремих його різновидів, якими є: джинсовий стиль, морський стиль, стиль сафарі, стиль мілітарі (рис .11,12).

Спортивний стиль протягом останніх кількох сезонів залишається однією з найактуальніших модних тенденцій. За перетворення класичного спортивного одягу в стильні предмети гардеробу беруться найавторитетніші модні дизайнери та бренди.

Домінування спортивного стилю на подіумі доводить, що спортивний одяг може бути не тільки практичним, але і стильним. Цей від одягу можна носити не тільки в спортзалі, але і включати в повсякденний гардероб.

Рис. 11. Стиль «мілітарі» та «сафарі» в сучасному костюмі

Рис.12. Стиль «форменій» та «морський» в сучасному костюмі.

Висновки. Проведені дослідження дають можливість зробити висновки, що з розвитком різних видів спорту трансформувався відповідний одяг, впливаючи на розвиток побутового костюма, який перетворився в специфічний одяг для спортивного відпочинку, що в свою чергу постійно зазнає модних змін. В зв'язку з популярністю занять спортом серед населення, риси спортивного костюма запозичуються при проектуванні побутового костюма різного призначення та знаходяться на піку моди, особливо в молодіжному одязі.

Проведені в роботі наукові дослідження по визначенню структурних складових формоутворення спортивного костюма дають можливість включення характерних художньо-композиційних елементів в процес розробки колекцій сучасного молодіжного одягу.

Спортивна мода впливає на повсякденний одяг, а також є важливим джерелом натхнення для багатьох сучасних модельєрів, привносячи в сучасний костюм зручність, ергономічність та високу естетичність краси людського тіла.

Список використаних джерел

1. Heiner Gillmeister. Tennis: a cultural history. – Continuum International Publishing Group, 1998.—452 p
2. Robert Grego. Sports and Games of the 18th and 19th centuries.- Greenwood Press. Sports & Recreation, 2003.-296 p.
3. Нанн Дж. История костюма. 1200-2000 / Дж. Нанн .- М.: Астрель, 2003.- 343с.
4. Зелинг Ш. Мода. Век модельеров. 1900-1999.- Кельн.: KONEMANN, 2000. - 457с.
5. Володин В.А. Мода и стиль. Современная энциклопедия/ Володин В.А. – М.: Аванта+, 2002.- 480с.
6. Козлова Т.В. Стиль в костюме XX века / Т.В. Козлова, Е.В. Ильичева. - М. : МГУ им. Косыгина, 2003.- 257с.

References

1. Heiner Gillmeister. Tennis: a cultural history. – Continuum International Publishing Group, 1998.—452 p.
2. Robert Grego. Sports and Games of the 18th and 19th centuries.- Greenwood Press. Sports & Recreation, 2003.-296 p.
3. Nanne J. Costume History. 1200-2000 / J. Nunn .- M. : Astrel, 2003.- 343p.
4. Zeling S. Fashion. Age of fashion designers. 1900-1999 .- Cologne: KONEMANN, 2000. – 457 p.
5. Volodin V.A. Fashion and style. Modern Encyclopedia / Volodin VA - Moscow: Avanta +, 2002. 480 p.
6. Kozlova T.V. Style in the XX Cent Costume / T.V. Kozlova, E.V. Ilyichev - Moscow: MSU them. Kosygina, 2003.- 257 p.